

**Opombe** povedó bitstvo velivnega naklona. Vprašanja: Kedaj govorimo v velivnem naklonu? Kakšen stavek se imenuje veliven? Ktero ločnico stavimo na koncu pripovedovavnega, ktero pa na koncu velivnega stavka?

## C.

Po „vajah slov.-nemških“ se učenci naučé a) nemških besed, b) nemških izrazov.

Kako se veliven stavek še lahko drugače izobrazuje, pride pozneje na versto.

## VII.

## Zloženi časovniki.

## Vaje nemško-slovenske.

Vaje, tukaj navedene, so v ta namen, da se s pomočjo slovensčine nemščina ložeje v glavo vtiskuje. Za slovensčino se ti zgledi ne menijo. Je pa tudi slovenski zloženi časovnik popolnoma različen od nemškega, kar zadeva pomen obojih. V slovenskem se, pridevaje časovniku prednice, preminja tudi djanje časovnika, kajti postaja iz nedoveršivnega doveršiven in prestopa iz ene oblike v drugo; v nemškem pa prednice premené pomen časovnika, p.: „hauen, abhauen, suchen = aussuchen, giessen = begiessen.

Otrokom v ljudskih šolah se to ne more še do drobnega razkladati, le pri branji ali govorjenji jih lahko na to opominjamo, kako se v slovenskem dá lepo z eno besedo povedati, kar Nemec le z več besedami more povedati; slovensčina le nemščini na noge pomaga, in je pri učeniku, koliko prostora hoče ravno dovoliti slovensčini. Obširnejše se slovensčina prednaša v srednjih in višjih šolah.

Pri tem nauku (od zloženih časovnikov) naj učenik primer-no vpleta slovensčino; naj zbuja pri zloženih časovnikih jezikoslovno zavest, da bodo v enacij okolisčinah pri branji ali pisanji razločevali doveršivne in nedoveršivne časovnike.

## Vaje nemško-slovenske.

Kaj dela dervar? Dervar seka; on tedaj drevje odsekuje, veje odsekuje. Debelo vejo dalj časa odsekuje, na zadnje jo pa vendar le odseka. Kaj tedaj pomeni sekati, kaj odsekati? Ravno tako tudi z drugimi besedami: tožiti, za-tožiti. .... Oče povabijo v nedeljo ptujca v gostje. Gost obljubi

in pride. Domači pa ne pridejo le v nedeljo, ampak prihajajo vsaki dan v obednico. Tako tudi: vzhajati, zahajati, iskati, iziskovati, pridjati, pridevati, bežati, ubežati, polit, polivati, razumeti, razumevati, razpadati, razpasti, prodati, prodajati, razsoditi, razsojevati, terpeti, poterpeti.

Kako porabljevati vaje slovensko-nemške, povedali smo pri prejšnjih poglavjih; od različnosti jezikov govorili smo lih kar, tedaj se nam zdi to nepotrebno.

(Dalje prih.)

## Pomenki

o

### slovenskem pisanji.

#### XXIV.

*U.* Tolikanj navadna je besedica *kar* (kar je bilo v njej; davno je uže, kar so me poslednjikrat blagoslovile njene roke); ravno tako se velikrat najde *ker* in *kjer* (ker sem stara; kjer je prebivala...), in ako se ne motim, sem bral že tudi *kir*. Razloži mi vsaj nekoliko te besedice!

*T.* Kar je *a*) oziravno zaime (quod) iz vprašavnega *kaj* (quid) z nanašavnim *r* namesti nekdanjega *še* (ka-že): kar imam, rad dam; *b*) narečje (extemplo, tunc): grem po cesti, kar me brat sreča, — kar skoči serna pred-me; kar pojdi; *c*) vez (latinski qua, quoad, quamdiu in quot): Kristus govori zdaj kar (kakor) človek zdaj kar Bog; kar mene zadene, bodi tako; leto je, kar se nisva vidila; kar ga poznam, je vedno enak; za menoj, kar (kolikor) vas je junakov; *d*) medmet (en, ecce) skorej kot v *b*): komaj sežem po njem, kar (siehe da!) se zgrudi; kar pojdi; nikar ne hodi; in kakor je nič prav za prav namesti nikaj in nikar, ničesar, tako se rabikot medmet nikar-i, nikarta ali -ita, nikarte in celo nikarmo sem že slišal; dostikrat se kar *e*) vjema z nemškim *gar*: kar vse, kar nobene ne zamolči, kar verjeti mi noče itd.

*U.* Pa vendar ni ta-le naš kar iz nemškega *gar*?! — Kako se loči *ker* mimo *kjer*?

*T.* Ker je vez in sicer vzročnega pomena (quum causale, da, weil, denn): ker sem stara; ker ga dobro poznam; ker je res; kjer je pa povračivno zaime, ki nam rabi kot na-